

**Іван Драч,
український поет, перекладач,
кіносценарист, драматург,
державний і громадський діяч,
Герой України**

Нещодавно натрапив на передачу Дмитра Гордона і виявив, що там черговий російський актор Гафт уже, значить, знову нападає на «українофашистів». Це є таке страхіття, яке живе в їхніх уявленнях про нас. Мені видається, що все ж таки українська наукова інтелігенція, українські письменники і урядовці повинні якось взяти ініціативу і щось робити для порозуміння і відновлення миру. Пам'ятаєте, коли ми організовували такі діалоги між українськими і російськими письменниками — вони були успішними. Одна з останніх моїх подібних спроб: я дзвонив до Коротича (якраз перед смертю Бориса Немцова). Казав йому: «Давайте хоч щось почнемо робити з цього приводу». Адже все ж таки, є чимало російських інтелігентів, які можуть сказати своє слово на підтримку України. Я минулого року був в Баку, виступав там, і якраз сказав про

цю всю ситуацію і відповідальність інтелігенції. Мене підтримала частина російської делегації. Частина опиралася чомусь, а частина підтримала. І все таки, що б там не було, але слід почати якусь роботу подібну, треба вже давати раду тому всьому, бо не можна здаватися і безпорадно розводити руками. От наш друг Жебрівський, робить же він на Донбасі українські садочки, українські школи. Щодо російськомовних і росіян, які звикли більше всього до певної системи культурних цінностей: хочеш ти або не хочеш, але в них у душі Лермонтов, Пушкін, Толстой і Достоевський, тому з цим слід рахуватися. Це треба все обговорювати; дуже делікатно за все це братися, щоб не повторити те саме, що було з Фарион, яка казала: «Не дай Боже, коли хтось скаже Даша замість Дарка». Розумієте? Серед наших людей є чимало радикальних, недалекоглядних. Ми від Спілки письменників, від Товариства «Просвіта» стільки того всього лиха наробили тим, що педалювали, так би мовити, передовсім мовну ситуацію. Ми довели цим педалюванням до того, що гірше українській мові ніколи не було, як тепер. Розумієте? Я от щойно був на ярмарку у Львові, і так думаю, що ж це робиться з «цитаделлю українського фашизму» у Львові: де ці бандерівці? Я більше чую там не українську, а російську мову. Це страхіття! Я хотів би чи під виглядом Конгресу української інтелігенції, чи в який інший спосіб провести своєрідне «віче», — всеукраїнські збори інтелігенції. Проводити треба тепер, поки ще це начальство наше трясеться, боячись, хто за нього буде голосувати. Хоч трохи їх треба потрусити, щоби почали щось робити реально.

Хай нас Господь Бог зрозуміє і підкаже. Кажу, що треба дуже делікатно і вибірково ставитися до цієї ситуації. Дуже непросто розшивати те, що намагаються такими грубими нитками зшивати. Нічого немає страшнішого, як те, що в моєму житті я пережив: кілька разів був з одного і з другого боку барикад — у хорватів і сербів. Це було років п'ятнадцять назад. Ненависті тоді, коли я

був, було багато один до одного. Почали витягувати, знаєте, кожне слово з мови, щоб, не дай Боже, не втрапило чуже. Нічого страшнішого від цього немає. Ми до глибини душі повинні розуміти цю велику відповідальність, яка ще не постала у повному обсязі того лихоліття, яке тільки починається. Не думайте, що воно ось якось саме минеться. Ніколи та «сукинсинівська» імперія так просто не піде. Вона робить ці страшні кроки: ситуація у Сирії, будівництво нової бази в Білорусі, анексія Криму, вторгнення на Донбас. Це все програмується на те, що це триватиме довго і тяжко. І тому я дуже підтримую добродія Головаху, який сказав: «Хай там буде це Міністерство інформації, але де Міністерство тих переселенців чи переміщених осіб?» Де воно? Воно ж повинно концентрувати в собі всі речі, запобігати ескалації конфлікту. Мабуть, ми повинні сьогодні своє слово сказати, треба більше впливати на владу. Дякую!

Ганна Скрипник: Дякую, Іване Федоровичу.

Шановне товариство, слушні речі Іван Федорович сказав про те, що ми маємо, на-

решті, чогось навчитися з нашого історичного досвіду. Справді, у дев'яності роки інша була ситуація: нам треба було виговорити всі жалі, всі історичні кривди висловити вголос, осмислити всі історичні травми — треба було стати стіною на захист мови й національної ідентичності, щоб утвердитися державно. Нині ж, навіть за складних умов військового часу, — триває процес творення й поступу держави, він передбачає не тільки захист мови, не тільки погляд у минуле й поширення історичних знань, а й передусім — проєкцію нації у майбутнє, формування перспектив її розвитку за сучасними демократичними стандартами. Очевидно, ми маємо керуватися у сучасному житті не лише досвідом власного минулого: розбудовувати державу слід з огляду на реалії сьогодення, на досвід державотворення наших сусідів. Сьогодні, коли реальною є загроза соборності й територіальній цілісності держави, ми мусимо все зробити для того, щоб у визнаних світом територіальних межах наша країна збереглася. Задля цього маємо всіляко підтримувати нашу армію і водночас — шукати шляхи порозуміння й об'єднання всіх громадян-державників: і україномовних, і російськомовних.

Маємо проявляти толерантність до мешканців із Донбасу, які сьогодні тут, між нами; бо вони не з власної волі, а через бездіяльну позицію владоможців, опинилися поза власною домівкою, поза комфортом і можливістю елементарно жити і виховувати дітей; мусимо їм допомагати. Ті заклики відмежуватись від Донбасу, які сьогодні подекуди звучать, позбавлені державної мудрості: вчора здали Крим, сьогодні — здамо Донбас, а що завтра? Давайте не кидатись територіями: жоден народ у світі добровільно не поступається територіями і своїми співгромадянами. Їх треба обстоювати, за них треба боротися не лише збройно, а й інформаційно. Саме на наукове середовище покладається завдання сприяти гармонізації стосунків шляхом суспільного діалогу; розробляти пропозиції владі щодо запобігання суспільним конфліктам й виховання

громадянського патріотизму в мешканців усіх без винятку регіонів. Основним критерієм лояльності до держави має бути не лише мова спілкування, а й український громадянський патріотизм, українська громадянська ідентичність. Сьогодні гинуть за Україну на Сході і російськомовні громадяни країни. Давайте усвідомлювати, що це наші люди. Дайте час — якщо буде повноцінно функціонувати наша держава, то Донбас теж заговорить українською, я переконана.

Колеги! Дозвольте надати слово Богдану Черваку, першому заступнику голови Державного комітету телебачення та радіомовлення, який, сподіваюся, розкаже, що ж робиться з інформаційним простором в країні, які інформаційні проєкти розроблені державними службами.